

Livets väg

nr 45

Jesus sa: Jag är vägen,
sanningen och livet. Ingen
kommer till Fadern utom
genom mig (Joh. 14:6).

Kristendomens välsignelse

En kyrkohistorisk julbetraktelse.

Vi står nu inför julens stora och viktiga högtid. Detta ger oss anledning att tänka på hur viktig julen och kristendomen är för alla människor. Men liksom i alla tider sker det också nu en kamp mellan Kristus och trons fiender. Så har det alltid varit även om kyrkan på vissa platser och i vissa länder har omfattat hela länder och folk, medan den i andra tider har utgjorts av en mycket liten flock.

I många språk betecknar ordet för ”jul” Kristi födelse eller den heliga natten, t.ex. Christmas, Weihnachten, Navidad, Natale, Noel, Christogenna m.fl.. Det finns i gotiskan och är troligen ett urgermanskt ord med formen jehwla, som sannolikt har betytt ”fest” eller ”högtid”. Den kristna julen är framför allt en tid då vi får glädjas över att Gud har blivit människa. Han som är den evige Guds Son, Gud av Gud, ljus av ljus, född och icke skapad, han har nu blivit människa.

Under den hedniska tiden firades i våra länder s.k. vinterblot med avgudaoffer och hedniska riter. Precis som grekerna och romarna levde våra nordiska länder i ett hedniskt mörker, utan kännedom om den ende, sanne Guden. I vår tid håller tyvärr en liknande tid på att bryta in på grund av den allt längre gående sekulariseringen och avkristningen. Vi skall därför innerligt

bedja Gud om att vi rätt må uppskatta Guds rena och klara ord, som i så rikt mått har kommit till våra nordiska länder under historien.

Norden kristnas

När kristendomen kom till Norden skedde det i flera steg under lång tid. Redan på vikingatiden fanns det långväga sjöfarare som kom i kontakt med de kristna länderna och lät döpa sig. Nordens apostel *Ansgar (801-865)* döpte den danske kungen *Harald Klak* år 826. Senare bildades en liten församling på ön Birka i Mälaren med hövitsmannen Herigar som främsta namn. Ansgar förkunnade evangeliet i Birka under åren 829-831. Missionärerna kom vid denna tid från det frankiska riket och de upprättade ett biskopsdöme i Hamburg som också skulle omfatta Norden. När Ansgar sedan kom tillbaka till Birka hade församlingen tynat bort och Ansgar fick återupprätta den. Men det dröjde länge innan kristendomen spred sig mera.

Danmark kristnades först från Hamburg-Bremens ärkestift omkring 950. Sveakungen Erik Segersäll ska också ha låtit döpa sig i Danmark, men återföll till asatron efter hemkomsten. Sverige och Norge kom istället att kristnas från England. Missionären *Sigfrid* döpte Erik Segersälls son *Olof Skötkonung* i Husaby källa omkring år 1000. Den engelske förkunnaren *Eskil* blev martyr i Södermanland.

Kristendomens välsignelse

Även om missionen vid denna tid gick hand i hand med den politiska utvecklingen var det en stor välsignelse att

Livets väg

Evangeliskt-lutherskt kyrkoblاد

Nr 45, 23 dec 2022

Red. kyrkoherde Sten Rydh

kristendomen kom till Norden. Kyrkorna efter Konstantin den stores tid blev i regel folkkyrkor. I Romarriket blev kristendomen statsreligion år 385. Den politiska ideologin var därefter att man ville att hela landet skulle ha en och samma religion. Detta ledde ofta till svåra förföljelser av oliktankande, vilket var en följd av den olyckliga sammanblandningen av kyrka och stat. Enligt Bibeln är det inte statens uppgift att blanda sig i kyrkans inre angelägenheter. Den kristna tron måste grunda sig på en personlig övertygelse och inte på statliga beslut för eller mot kristendomen.

Men om vi nu bortser från politiken blev det ändå en stor och välsignad sak att den kristna läran började förkunnas i våra nordiska länder. Kyrkor byggdes och präster kallades att predika Guds ord och förvalta sakramenten. Det kristna kyrkoåret och dess helgdagar infördes och så började man fira den kristna julen, påsken och pingsten. Tidigare hade man tillbett avgudarna Oden, Tor och Frej och andra hedniska gudomligheter.

Kristendomen förde också med sig att sjukvården förbättrades. De förskräckliga korstågen upphörde och kristendomens predikan om kärlek och goda gärningar bar frukt i det dagliga livet. Men framför allt fick människorna lyssna till predikan om det eviga livet, om Kristus och hans frälsning. Dopet blev viktigt för alla och den heliga Nattvarden firades regelbundet med övertygelsen att det var Kristi sanna kropp och blod som delades ut till syndernas förlåtelse.

Reformationens välsignelse

Även om kristendomen i sin medeltida och senmedeltida form hade många missbruk, så fanns ändå ordet och sakramenten där så att människor kunde bli frälsta.

Under reformationen kom sedan våra nordiska länder att få uppleva välsignelsen av en rätt biblisk lära. I Sverige skedde detta särskilt genom Olaus Petris och hans medhjälparens predikningar och sedan av ärkebiskop Laurentius Petris viktiga kyrkoordning 1571, vilken gjorde att Sverige tog avstånd från försöken att föra in landet på reformert väg. Laurentius var ärkebiskop 1531-1573.

Vi kan inte nog tacka Gud för att våra nordiska länder under så många hundra år har fått uppleva kristendomens välsignelse. Vi blev genom den evangelisk-lutherska reformationen återförda till den ursprungliga apostoliska, bibliska läran på ett sätt som skedde i få andra länder. I våra lutherska länder predikades Bibelns lära om rättfärdiggörelsen genom tron ren och klar, vilket tyvärr inte skedde i de många romersk-katolska länderna runtom i världen. I våra lutherska länder fick vi också ha läran om dopet, bikten och nattvarden ren och klar, medan man i länder med reformert påverkan inte hade detta. I dessa kyrkor förnekar man vanligen att dopet föder på nytt, att avlösningen är Guds direkta, ovillkorliga tillsägelse av syndernas förlåtelse och att nattvarden är Kristi sanna kropp och blod.

Avkristningen

Från mitten av 1700-talet har starka krafter verkat för att riva ner allt det goda vi fått i våra länder genom kristendomen. En ateistisk påverkan kom in i folkkyrkorna genom den s.k. neologin och påverkan av denna blev särskilt stark genom den franska revolutionen och dess tänkande.

Men under 1800-talet fick många länder uppleva stora folkväckelser, och i Sverige skedde det inte minst genom spridningen och läsningen av Luthers skrifter. Så kom neologin att kraftigt motverkas. I Amerika skedde detta också genom att många

lutheraner utvandrade från Tyskland och Norden och stora lutherska kyrkor bildades. Detta ledde till att Missourisynoden och andra bibeltroende kyrkor spred sig över hela Nordamerika.

Väckelsen under 1800-talet kom att åter fylla kyrkor och missionshus. Kristendomen kom så att ha en relativt stark ställning hos oss under lång tid.

Men de liberala och socialistiska krafterna motarbetade kristendomen och kom genom bibelkritiken att underminera den inifrån. Detta började på bred front vid universiteten i Tyskland på 1800-talet och kom att i början av 1900-talet att erövra och snart behärska våra teologiska fakulteter i Norden. Folkkyrkorna urvattnades så av den bibelkritiska teologin och både biskopar och präster kom mer och mer att omfatta denna i grunden antikristiska uppfattning.

Om kyrkorna hade stått fasta hade de yttre fienderna inte kunnat rubba tron på Kristus. Men när man släpper in bibelkritik och förnekelse i kyrkan är det stor risk att hela kristendomen försvinner. Först rubbas tron på de kristna dogmerna, och sedan följer etik och moral efter. Julfirandet blir då inte längre en högtid med Kristus i centrum, utan en social jul då man träffar familjen och ger varandra julklappar och har det trevligt tillsammans. Detta är i sig något fint och positivt, men utan den kristna tron är det inte längre någon kristen jul.

Låt oss därför till sist i denna betraktelse tänka på vad den kristna julens budskap innebär.

1. Julen är ett budskap i syndens mörker.

Profeten Jesaja predikade allvarligt om synden som rådde bland Israels folk. Trots att Gud hade utsett Israel och sänt alla profeterna ville folket inte lyssna. Därför

måste Jesaja allvarligt predika om folkets synd. Han sade:

Hör, ni himlar, lyssna, du jord, ty Herren talar. Barn har jag fött upp och fostrat, men de har gjort uppror mot mig. En ox känner sin ägare, en åsna sin herres krubba, men Israel känner inget, mitt folk förstår ingenting. Ve dig, du syndiga släkte, du skuldbelastade folk, ni ogärningsmäns avkomma, ni vanartiga barn, som har övergivit Herren, föraktat Israels Helige och vikit bort ifrån honom (Jes. 1:2-4).

Utan läran om syndafallet kan vi inte förstå julens budskap. Om man bara predikar om att julen ska göra oss glada och att vi då skall vara ”snälla mot varandra”, har man inte alls förstått julens sanna budskap. Detta budskap måste börja med Jesajas ord om att vi människor **har gjort uppror** mot Gud. Vi är allesammans **ett syndigt släkte, ett skuldbelastat folk**. Men är det inte att förstöra julglädjen? Så tänker många. Man vill bara ha glädjen och friden, men man vill inte höra något om synden och Guds straff.

Låt oss ta en bild. Ibland kommer svåra stormar på havet och många fartyg går under. Så var det t.ex. när fartyget Estonia förläste år 1994. Flera hundra (852) drucknade men några (137) blev räddade. Det kom sjöbärgare med helikoptrar som med stor fara för sina egna liv räddade många nödställda, vilka annars skulle gått en säker död till mötes. Vi är tacksamma att dessa människor på ett underbart sätt kunde räddades från det upprörda, mörka och kalla havet.

På liknande sätt har det i alla tider funnits berättelser om personer som blivit räddade i svår sjönöd. Om man då talar om deras underbara räddning men samtidigt säger att man inte får nämna stormen och dödsfaran de var utsatta för blir berättelsen helt meningslös. Man kan

ju inte säga: ”Jag är förstås glad att personen överlevde, men jag tror inte att det var fråga om någon storm eller något haveri. Den ”räddade” personen har nog fantiserat ihop alltsammans! Stormar på havet förekommer inte. Låt oss tala om något annat och vara glada!”

Alla bilder haltar som jämförelse, men en jul utan kristendomen är som att glädja sig över sjöräddning utan att någonsin nämna orsaken till sjönöden: havet, kylan och det svåra vädret och kanske också bristfälliga båtar.

Om man bara ser Kristus som en slags symbol för det goda i världen, förstår man inte julens budskap om frälsningen. Det är i och för sig sant att Kristus skänker stor glädje och mycket gott till hela världen, men man måste först och främst förstå vilken situation som råder i världens mörker. Julens glädje är därför först och främst en glädje över frälsningen, räddningen, från den stora katastrofen som är syndens förskräckliga, brusande hav.

2. Julen är ett budskap om Kristus, världens ljus.

Jesaja talade i den nämnda texten om att ”en **oxe känner sin ägare, en åsna sin herres krubba**”. Detta är också en förutsägelse om det lilla barnet som skulle födas i krubban. Till och med djuren, oxar och åsnor, känner sin egen ägare. Men vi människor har tappat bort kontakten med vår ägare, med Gud. Jesaja förutsäger att vår rätte Gud är det lilla barnet som ligger i krubban. Det är Gud själv, som i Kristus har blivit människa. Han är herre över hela skapelsen, över både djur och människor. Han är Guds eviga Ord, som var med i skapelsen. Han har skapat allt på sex dagar. På den femte skapelsedagen skapade han fiskar och fåglar och på den sjätte dagen landdjuren till sist människan.

Kristus är enligt Bibeln Gud själv, Guds

evige Son, ett med Fadern och den helige Ande. Det finns bara en sann Gud, och han är av evighet treenig, Fader, Son och Ande. Detta är ingenting som fornkyrkan har hittat på, vilket somliga menar. Nej, det är Bibelns klara och tydliga lära. Därför har vi också Bibelns egen befallning då Kristus säger att kyrkan skall gå ut och döpa i *Faderns, Sonens och den helige Andes namn* och samtidigt lära allt vad han har befallt. Och Paulus skriver:

Herrens, Jesu Kristi, nåd och Guds kärlek och den helige Andes delaktighet vare med er alla (2 Kor. 13:13)

På vilket sätt är då Kristus världens ljus? Jesaja skriver:

Men det skall inte vara nattsvart mörker där ångest nu råder. I gången tid lät han Sebulons och Naftalis land vara föraktat, men i kommande dagar skall han ge ära åt ...hednafolkens Galileen.... Det folk som vandrar i mörkret skall se ett stort ljus, över dem som bor i dödsskuggans land skall ljuset stråla fram. ... Ty deras bördors ok, deras skuldrors gissel och deras plågares stav bryter du sönder liksom i Midjans tid. ... Ty ett barn blir oss fött, en son blir oss given. På hans axlar vilar herradömet, och hans namn är: Under, Rådgivare, Mäktig Gud, Evig Fader, Fridsfurste (Jes. 9:1-7).

Jesaja profeterar här om att Kristus är det stora ljuset, som skall lysa fram i världens mörker. Det ok som skall brytas sönder är syndens ok, de band som sedan syndafallet fjättrar alla människor i världen. Plågaren som nämns är djävulen som håller alla fångna i sitt rike. Befriaren är det lilla barnet som föddes i Betlehem och växte upp i Nasaret, som ligger i Sebulons och Naftalis land i det föraktade Galiléen. Därför ifrågasatte man också om något gott kunde komma från Nasaret! Man tänkte att Messias måste framträda som kung i Jerusalem och befria landet från romarnas ok. Men Bibeln lär oss att

Jesus kom som en fattig och föraktad människa och lät sig födas i ett stall i Betlehem. Så hade också profeten Mika profeterat:

Men du, Betlehem Efrata, som är så liten bland Juda tusenden, från dig skall det åt mig komma en som skall härska i Israel. Hans ursprung är före tiden, från evighetens dagar. (Mika 5:2)

3. Julen är ett budskap om Jesus, världens frälsare.

Vi läste just hos Jesaja:

Ty deras bördors ok, deras skuldrors gissel och deras plågares stav bryter du sönder liksom i Midjans tid (Jes. 9:4).

Midjan var ett folk som hade ockuperat Israel. Det var svåra krigstider och folket led svår nöd under de talrika midjaniterna. Bibeln säger:

Israels barn gjorde det som var ont i Herrens ögon, och han gav dem i midjaniternas hand i sju år. Midjaniternas hand blev Israel så övermäktig att Israels barn på grund av midjaniterna gjorde sig hålor, som nu finns i bergen, och grottor och bergfästen. Så ofta israeliterna hade sått, drog midjaniterna, amalekiterna och österlänningarna upp mot dem. De slog läger emot dem, överföll dem och fördärvade landets gröda ända fram till Gaza. De lämnade inget kvar att leva av i Israel, varken får, oxar eller åsnor (Dom. 6:1-4).

När de då ropade till Herren i sin nöd sände han domaren Gideon, som befriade folket på ett underbart sätt. Detta är en förebild för hur Kristus skulle komma och befria hela världen från djävulens välde.

Jesaja skriver vidare:

Därför skall Herren själv ge er ett tecken: Se, jungfrun skall bli havande och föda en son och hon skall ge honom namnet Immanuel (Jes. 7:14).

Ordet Immanuel betyder *Gud med oss*. Jesaja profeterade cirka 700 år före Kristus om en kvinna som var jungfru. Det hebreiska ordet *alma* betyder en ung, ogift kvinna som ännu inte haft någon man. Moderna bibelkritiker har förgäves försökt att hävda att ordet inte alls syftar på detta, men när man undersöker ordets användning står det helt klart att det verkligen betyder ”jungfru”, precis som det svenska ordet.

I Nya Testamentet betygas detta med all kraft. Lukas skriver:

I sjätte månaden blev ängeln Gabriel sänd av Gud till en *jungfru* i staden Nasaret i Galileen. Hon var trolovad med en man som hette Josef och var av Davids släkt, och *jungfruns* namn var Maria. Ängeln kom in och sade till henne: "Gläd dig, du benådade. Herren är med dig." (Luk. 1:26-28). [kursivering av mig]

Trolovning var på Jesu tid ett bindande löfte om äktenskap. Men makarna kom inte tillsammans förrän bröllopet skedde. När ängeln sade att hon skulle föda en son svarade Maria:

"Hur skall detta kunna ske? Ingen man har rört mig" (Luk. 1:34).

Då betygade ängeln:

Ängeln svarade henne: "Den helige Ande skall komma över dig, och den Högstes kraft skall vila över dig. Därför skall också barnet kallas heligt och Guds Son.

Att Jesus skulle födas av en jungfru var alltså både förutsagt av profeten Jesaja och bekräftat av Gud själv genom ängeln. Det är därför obegripligt hur både biskopar och teologer i vår tid allmänt förnekar läran om jungfrufödseln. Det kan bara förklaras av att synden har en så stark makt att bedraga genom djävulens försåt och list.

Luther betonade med kraft att läran om

jungfrufödseln är en nödvändig förutsättning för vår frälsning. Om Jesus inte var både sann Gud och sann människa är vi förlorade. I så fall kunde inte Jesus vara en verklig medlare mellan Gud och människor. Men genom jungfrufödseln står det klart att han var född av Maria som en sann människa, men att det samtidigt var Gud, den Helige Ande, som åstadkom detta. Gud har alltså verkligen blivit människa. Det eviga Ordet, Kristus, har tagit mandom i jungfru Marias liv.

Vår lutherska bekännelse säger:

Vidare lär de att Ordet, det vill säga Guds Son, antagit mänsklig natur i den saliga jungfrun Marias liv, så att de två naturerna, den gudomliga och den mänskliga, oupplösligt förenade i personens enhet, är en enda Kristus, sann Gud och sann människa, född av jungfrun Maria, korsfäst, död och begravnen för att han skulle försona Fadern med oss... (Augsburgska bekännelsen, art. 3).

Julens viktigaste budskap är alltså detta att Guds evige Son blev människa. Detta skedde för vår frälsnings skull. Utan julens budskap om jungfrufödseln kan det inte finnas någon sann julglädje. Om inte Bibelns klara budskap om hur Jesus blev människa genom jungfru Maria är sant, är inte heller budskapet om Jesu frälsningsverk på korset sant. Men alla profeter, evangelister och apostlar betygar att frälsningsbudskapet är knutet till detta faktum: att Jesus Kristus är både Gud och människa och att han som gudamänniskan har utfört sitt frälsningsverk för hela världen. Utan detta julens budskap finns inte heller påskens budskap om försoningen och uppståndelsen och inte heller pingstens budskap om de helige Ande.

Aposteln Johannes skriver i inledningen till sitt evangelium:

I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. Genom honom har allt blivit till, och utan honom har inget blivit till, som är till. ... Och Ordet blev kött och bodde bland oss, och vi såg hans härlighet, en härlighet som den Enfödde har av Fadern, och han var full av nåd och sanning (Joh. 1:1-3, 14).

Och Luthers ord om hur viktigt det är att det var gudamänniskan Kristus som utförde frälsningsverk citeras också i vår bekännelse. Luther beskriver det som en balansvåg där alla människor ligger i den ena vågskålen och Kristus i den andra. Hela världens synd innebär en fruktansvärt stor tyngd. Hur skall Kristus kunna väga upp den. Luther skriver:

”Vi kristna måste veta, att om Gud icke är med på vågen och bestämmer utslaget, vi i vår skål skulle sjunka och gå förlorade. Härmed menar jag: om det icke får heta, att Gud har dött för oss, utan bara en människa, så är vi förlorade. men om Guds död och detta att Gud har dött läggs i vågskålen, så sjunker den och vi går i höjden som en lätt och tom vågskål. Men han kan väl också stiga upp och lämna sin vågskål.

Men han kunde icke nedstiga i vågskålen utan att bli människa, lik oss, så att det kunde heta: Gud har dött, Guds lidande, Guds blod, Guds död. Gud kan visserligen till sin egen natur icke dö, men nu är Gud och människa förenade i en person. Därför heter det med rätta, att Gud dör, när den människa dör, som är ett med Gud eller en person med honom” (citat ur Luthers skrift om Konkilierna och kyrkan, Konkordieformeln, art. 8, SKB s. 640).

Vi ser här hur avgörande det var enligt Luther att Kristus var både Gud och människa. Hela vår frälsning är därför grundad i julens glada budskap.

4. Julens budskap är att Jesus idag kommer till oss i ordet och sakramenten.

Aposteln Matteus ägnar i sitt evangelium ett helt kapitel åt berättelsen om Jesu födelse och aposteln Lukas skriver ännu mer ingående om julens händelser. I den kristna kyrkan brukar man därför läsa julevangeliet som julens självklara höjdpunkt. Under reformationen predikade man inte bara på juldagen om detta utan flera dagar i rad i många gudstjänster.

Det var också en självklar och viktig sak under reformationen att ordets predikan skulle stå samman med sakramenten. Guds Son som blivit människa är också närvarande vid varje nattvardsgång med sin kropp och sitt blod under bröd och vin. När prästen i mässan uttalade Jesus ord: ”Detta är min kropp, detta är mitt blod” föll hela församlingen på knä inför närvaron av Kristi kropp och blod på altaret. Mot svärmarna undervisade Luther om att Jesu eget ord har denna gudomliga skaparmakt att omedelbart åstadkomma närvaron när ordet ljuder. Det är ju Jesus själv som också i vår nattvard säger: *”Tag och ät. Detta är min kropp. ... Detta är mitt blod. Gör detta till minne av mig.”*

Enligt våra lutherska bekännelseskriterier är Jesu kropp och blod verkligen närvarande under hela nattvardshandlingen. Konkordieformeln bekänner sig till Luthers ord:

”Även om jag över alla bröd uttalade orden: Detta är Kristi lekamen, så skulle ingenting följa därav. Men när vi i enlighet med hans instiftelse och befallning i nattvarden säger: Detta är min lekamen, så är det hans lekamen, icke för vårt tals eller våra maktords skull, utan på grund av att han bjudit oss säga och göra så och bundit sin befallning och sitt handlande vid våra

ord (Art. 7, SKB s. 623).

Att Guds evige Son blev människa är alltså av största betydelse för närvaron i nattvarden. Där är han med samma kropp och blod som när han blev till i jungfruns liv. Sedan Gud och människa blev förenade genom avlelsen av den Helige Ande kommer Gud och människa i Kristus aldrig mer att skiljas åt. Där Gud är, är också alltid människan Jesus Kristus. När Guds ord läses eller predikas är det både Gud och människan Jesus Kristus i en och samma person som talar och är osynligt närvarande. När vi döps och får syndernas förlåtelse kommer gudamänniskan Jesus Kristus och tar sin boning hos oss genom tron. Så är Jesus Kristus, sann Gud och sann människa, ständigt närvarande i sin kyrka. Som kristna är vi verkligen uppståndna med Kristus redan här och nu, fastän det ännu sker osynligt genom tron. Aposteln Paulus skriver:

Eller vet ni inte att vi alla som har blivit döpta till Kristus Jesus har blivit döpta till hans död? Vi är alltså genom dopet till döden begravda med honom, för att också vi skall leva det nya livet, liksom Kristus uppväcktes från de döda genom Faderns härlighet. Ty är vi förenade med honom genom en död som hans, skall vi också vara förenade med honom genom en uppståndelse som hans. Vi vet att vår gamla människa har blivit korsfäst med Kristus, för att syndens kropp skall berövas sin makt, så att vi inte längre är slavar under synden. Ty den som är död är friad från synd. Har vi nu dött med Kristus, tror vi att vi också skall leva med honom (Rom. 6:3-8).

Med dessa löftesord kan vi verkligen fira en god och välsignad jul. Jesus Kristus har blivit människa och vi prisar och tillber honom så som Jesaja skriver:

Hans namn är: Under, Rådgivare, Mäktig Gud, Evig Fader, Fridsfurste.